UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Are scratchcards addictive? : two-year cumulative incidence and stability of pathological scratchcard gambling among Dutch scratchcard buyers

de Fuentes Merillas, L.

Publication date
2005

Link to publication

Citation for published version (APA):
de Fuentes Merillas, L. (2005). *Are scratchcards addictive? : two-year cumulative incidence and stability of pathological scratchcard gambling among Dutch scratchcard buyers*. [Thesis, fully internal, Universiteit van Amsterdam].

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)
Download date:17 Nov 2026

SAMENVATTING[1]

Krasloten zijn in de afgelopen twintig jaar geïntroduceerd in meer dan veertig landen. In Nederland werd deze introductie (in 1994) voorafgegaan door heftige debatten over de mogelijke negatieve effecten van krasloten zoals overmatig gokken en gokverslaving. De tegenstanders van de introductie van krasloten wezen op de kenmerken van het spel die het verslavingsrisico verhogen zoals de laagdrempeligheid, de snelle uitbetaling en de 'bijna prijs'-loten. Op basis van bestaande onderzoeksgegevens (Hoofdstuk 1) blijken er echter nog onvoldoende empirisch gegevens te zijn om harde conclusies te kunnen trekken over het verslavingsrisico van krasloten. Het eerste doel van dit proefschrift is dan ook om middels wetenschappelijk onderzoek naar de mogelijke negatieve effecten van krasloten deze empirische gegevens te verzamelen en op basis van deze gegevens vast te stellen in welke mate krasloten verslavend zijn en/of overlast voor de samenleving veroorzaken (Deel II, Hoofdstukken 2, 3 en 4). Echter, het is onmogelijk om vast te stellen in hoeverre een gokspel verslavend is zonder deugdelijke screenings en diagnostische instrumenten. Het tweede doel van dit proefschrift richt zich daarom op de onderzoeksinstrumenten en omvat de validering van de South Oaks Gambling Screen (SOGS) in een bevolkingsonderzoek en de ontwikkeling van een nieuw instrument waarmee de ernst van gokproblemen kan worden vastgesteld (Deel III, respectievelijk Hoofdstuk 5 en 6). Voorafgaand aan de uitwerking van de beide onderzoeksdoelen wordt in het kort een overzicht gegeven van de historische, sociale en juridische context van het gokken (Deel I, Hoofdstuk 1).

Deel I. Introductie

Hoofdstuk 1 is een algemene inleiding. Het hoofdstuk begint met de rol van het gokken in de geschiedenis, gevolgd door een beschrijving van de huidige situatie en status van het (legale) kansspelaanbod in Nederland, met name van de krasloterij. Verder worden er enkele belangrijke kwesties en begrippen besproken ten aanzien van de aard van gokproblemen. De introductie eindigt met de doelstellingen van het onderzoek en indeling van het proefschrift .

Deel II. Het verslavingsrisico van krasloten

Deel II beschrijft het onderzoek naar het verslavingsrisico van krasloten en naar de aard van de kraslot gerelateerde problemen in Nederland. Voor dit onderzoek werd een grootschalige sociaal–epidemiologische studie uitgevoerd onder 12222 volwassen kraslotkopers in Nederland. Het onderzoek bestond uit drie fases: een prevalentiestudie (Hoofdstuk 2), een incidentiestudie (Hoofdstuk 3) en een kwalitatieve studie (Hoofdstuk 4). Voor de definitie van 'pathologisch krassen / kraslotverslaving' werd in alle drie de studies gebruik gemaakt van de DSM-IV-criteria voor pathologisch gokken, vastgesteld met behulp van de Diagnostic Interview Schedule (DIS-T, APA 1994).

Hoofdstuk 2 presenteert de resultaten van de eerste onderzoeksfase: een cross-sectionele prevalentiestudie. In dit onderzoek werd een inschatting gemaakt van het verslavingsrisico van krasloten door het vaststellen van de 1-jaars prevalentie van incidentele (71.61%), regelmatige (25.71%), problematische (2.44%), en pathologische (0.24%) deelname aan de krasloterij onder volwassen kraslotkopers, vijf jaar na de introductie van dit kansspel in Nederland. Van de pathologische kraslotspelers bleek eenderde deel (0.09%) uitsluitend aan krasloten verslaafd te zijn en

[1] Translated from the English by Hans Kronemeijer and edited by Maarten Koeter.

tweederde deel (0.15%) daarnaast ook aan andere vormen van gokken. Op basis van deze resultaten wordt geconcludeerd dat het verslavingsrisico van krasloten in Nederland. bescheiden is.

Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten van de tweede fase van het onderzoek. Deze incidentiestudie richtte zich op de temporele stabiliteit van kraslotverslaving gedurende een followup-periode van twee jaar. Uit kosteneffectiviteitsoverwegingen werden uitsluitend kraslotkopers in dit onderzoek gevolgd die in de eerste fase al enige kraslotgerelateerde problemen meldden (n=201). De twee-jaars cumulatieve incidentie van kraslotverslaving was eveneens 0.24%. De stabiliteit van pathologisch krassen bleek laag te zijn en lag tussen de 11.1 en 42.9%. Dat wil zeggen dat zelfs in het meest negatieve scenario meer dan de helft van de gokverslaafden twee jaar na de eerste meting niet meer voldeed aan de (aangepaste) DSM-IV-criteria voor pathologisch krassen. Op grond van deze gegevens over de stabiliteit en de incidentie kan de aangepaste (1-jaars) prevalentie van kraslotverslaving onder kraslotkopers worden geschat op 0.23 tot 0.33%. Dat alles bij elkaar betekent dat er weliswaar regelmatig nieuwe kraslotverslaafden bijkomen (incidentie), maar dat anderen hun verslaving weer kwijtraken, met als gevolg een stabiele en lage prevalentie. Op grond van dit onderzoek blijkt kraslotverslaving dus een tamelijk zeldzaam (0.24%) verschijnsel te zijn onder volwassen kraslotspelers in Nederland en nog zeldzamer (0.046%) onder de gehele volwassen bevolking van Nederland.

Hoofdstuk 4 presenteert de laatste, kwalitatieve fase van het onderzoek. Op basis van diepte-interviews werd vastgesteld wat het DSM-IV-criterium 'klinische significantie' voor consequentie heeft voor het aantal fout-positieve diagnoses van 'pathologisch krassen' en wat de consequenties hiervan zijn voor de diagnostische validiteit van de DSM-IV symptoomcriteria. Van de respondenten die in de prevalentiestudie voldeden aan de DSM criteria voor kraslotverslaving was een aantal (n=10) bereid om aan een diepte interview mee te doen. De belangrijkste uitkomst hiervan was dat slechts 40% van de verslaafden aan (uitsluitend) kraslotspelen voldeed aan de voorwaarde van klinische significantie. Dit betekent dat het eerder genoemde prevalentiecijfer (0.09%) van 'unieke' kraslotverslaving onder Nederlandse kraslotspelers waarschijnlijk nog een forse overschatting is van de werkelijke prevalentie.

Deel III. Het meten van gokproblemen

Deel III van dit proefschrift heeft betrekking op het meten en beoordelen van gokproblemen in het algemeen (dus niet meer alleen kraslot gerelateerde problemen). De twee hoofdstukken in dit deel behandelen achtereenvolgens de identificatie van personen met gokproblemen (Hoofdstuk 5) en het meten van de ernst van deze problemen (Hoofdstuk 6).

Hoofdstuk 5 beschrijft de validering van de Nederlandse versie van de South Oaks Gambling Screen (SOGS) als screener voor pathologisch gokken volgens DSM-III-R criteria. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een steekproef van 5830 Nederlanders in de leeftijd van 12 tot 35 jaar. De uitkomst hiervan is dat de Nederlandse versie van de SOGS een valide screener blijkt te zijn voor pathologisch gokken in de Nederlandse bevolking. Als gevolg van de relatief lage prevalentie van gokverslaving in de algehele bevolking leidt het gebruik van de SOGS ondanks zijn goede sensitiviteit en zeer goede specificiteit tot een flinke overschatting van de prevalentie in bevolkingsonderzoeken. De prevalentieschatting op basis van een gestructureerd diagnostisch interview bleek ongeveer 40% lager te zijn dan de schatting op basis van de SOGS. Deze uitkomst is in overeenstemming met andere onderzoeken die eveneens concluderen dat bevolkingsonderzoeken waarbij alleen de SOGS wordt gebruikt leiden tot overschatting van de prevalentie ten opzichte van onderzoeken met behulp van diagnostische interviews.

Hoofdstuk 6 beschrijft de ontwikkeling van een nieuwe ernst-vragenlijst, de 'Gambling Problems Severity Scale' (GPSS). Dit instrument combineert de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek met ervaringen uit de klinische praktijk ten aanzien van de ernst van gokproblemen. Bij het testen van de GPSS werd gebruik gemaakt van 636 volwassen uit verschillende steekproefgroepen die tezamen het gehele ernstspectrum op het gebied van gokproblemen bestreken. De resultaten bevestigen de uitstekende psychometrische eigenschappen van de GPSS waarbij zowel de gehele schaal als de subschalen voor elk van de vier leefgebieden in overeenstemming zijn met het Rasch Model. Zodoende biedt de GPSS aan behandelaars de mogelijkheid om hun behandelingen af te stemmen op individuele cliënten, om vast te stellen op welke gebieden het meest hulp nodig is, om de effecten van hun behandeling te meten en om de resultaten van behandelmethoden op verschillende gebieden te vergelijken. Verder verschaft de GPSS aan onderzoekers de mogelijkheid om vast te stellen of er een verband is tussen de ernst en aard van de gokproblemen enerzijds en de verschillende soorten gokspellen anderzijds.

Deel IV. Discussie

Het vierde en laatste deel (Hoofdstuk 7) van het proefschrift bevat de 'discussie'. Hierin worden de belangrijkste onderzoeksresultaten ten aanzien van de verslavingsrisico's van krasloten en ten aanzien van het gebruik van de meetinstrumenten (SOGS en GPSS) met elkaar gecombineerd. Daarnaast worden nog enkele methodologische kwesties besproken die van belang zijn bij het interpreteren en generaliseren van de resultaten. De mate waarin kraslotgokken schadelijk is voor de volksgezondheid wordt in perspectief gezet door een vergelijking met de effecten van twee potentieel verslavende middelen, de ene met eveneens een lage prevalentie (heroïnegebruik <1%), de andere met een hoge prevalentie (alcoholconsumptie 86%). Op basis van deze vergelijkingen wordt de conclusie getrokken dat de maatschappelijke schade van gokken met krasloten laag is. Tenslotte volgen er nog een paar aanbevelingen voor het gokbeleid en suggesties voor verder onderzoek.

Het kraslotonderzoek dat voor dit proefschrift is uitgevoerd vormt een van de meest uitgebreide prospectieve studies ooit naar de prevalentie van incidenteel, regelmatig, problematisch en pathologisch gokken met één specifiek gokspel in de algemene bevolking. Het onderzoek toont duidelijk en op wetenschappelijk verantwoorde wijze aan dat kraslotverslaving een zeldzaam verschijnsel is onder volwassen Nederlandse kraslotspelers en nog zeldzamer onder alle Nederlandse volwassenen. Tevens is de validiteit vastgesteld van de Nederlandse versie van de SOGS als screener voor gokverslaving in de algemene bevolking. In het proefschrift wordt een bruikbaar klinisch- en onderzoeksinstrument (de GPSS) gepresenteerd waarmee de aard en ernst van problemen en de effecten van verschillende behandelmethoden kunnen worden gemeten. Dit instrument kan onze kennis over de relatie tussen (de ernst van) gokproblemen en de effecten daarvan op verschillende leefgebieden vergroten.